

Leena Janhunen

Anestesiologian erikoislääkäri, Emerita
leena@janhuset.net

Kohtaamattomuus

Anestesiolääkäri Anneli Vainion uusi kirja Kohtaamattomuus on kokoelma esseitä, joissa hän käsittelee lääkärin työtä, kivunhoitoa, kuolemaa, eutanasia: isoja eettisiä kysymyksiä, joita lääkäri työssään kohtaa.

► Anneli Vainio on lääketieteen tohtori, anestesiologian erikoislääkäri, kivunhoidon ja saattohoidon asiantuntija sekä Terhokodin ensimmäinen johtaja. Pääkaupunkiseudun lisäksi hän on työskennellyt ulkomailla. Hän on kirjoittanut aikaisemmin kahdeksan tietokirjaa. Tämä esseekirja on henkilökohtaisempi. Se käsittelee hänen työssängä kohtaamia ongelmia, joihin on vaikea löytää ratkaisua. ”Kirjan nimi Kohtaamattomuus kuvaa kokemuksiani ja havaintojani lääketieteen opiskelijana, anestesiologian apulaislääkärinä, erikoislääkärinä, kivunhoidon ja saattohoidon asiantuntijana ja myös vapaaehtoistyöntekijänä.”

Valmistuttuaan lääkäriksi Anneli Vainio lähti erikoistumaan anestesiaan. Tehohoidon lääkäriä ollessaan häntä hämmästytti, miten vähän itse potilaan kanssa keskusteltiin; mielihoidetta ei kysytty. Tämä kohtaamattomuus on keskeinen teema kirjassa. Tosin asia on näiden vuosien aikana muuttunut parempaan suuntaan. Anneli siteeraa Kulttuuriantropologian lehtori Taina Kinnusen tekstiä Suomen Lääkärilehdestä: ”Kohtaaminen vaatii tahtoa kurkottaa kohti toista. Siihen kuuluu autenttinen toisen kunnioitus.”

Kun Suomen sairaaloissa aloitettiin erilaisten kiputyöryhmien perustaminen 1970-luvun loppupuolella, paneutui Anneli Vainio Helsingin Sädehoitoklinikan kivunhoitoon ja terminaalihoitoon. Yhdessä kollega Päivi Hietasen kanssa he perustivat terminaalihoitotyöntekijöiden tukiryhmän ja työnohjausta: ”Kipuklinikalla kärsimyksen taakka on raskas”, hän kirjoittaa, ”riittämättömyyden tunne kalvaa.” Siirryttyään perustamaan Terhokotia, oli selvää, että koko henkilökunnalla oli säännöllinen työnohjaus.

Omat lukunsa kirjassa saavat työpaikat ulkomailla, sillä hän on toiminut kipulääkärinä Ranskassa, Kanadassa ja Kambodzassa. Työluvan saaminen Ranskassa ei ollut itsestään selvä asia. Hankaluuksia oli myös Kanadassa, kun 1990-luvun lopulla Anneli Vainio toimi Montrealissa kipuklinikan johtajana. Kesti pitkään, ennen kuin hän sai vuodeksi kerrallaan rajoitetut lääkäri-oikeudet.

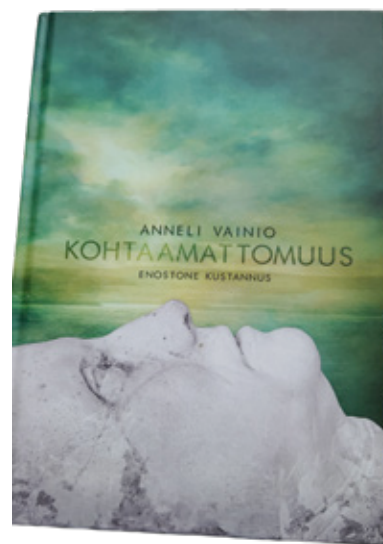
Mielenkiintoinen on kuvaus kivunhoidosta ja saattohoidosta Kambodzassa. Anneli Vainio liittyi järjestöön nimeltä Douleurs Sans Frontières (DSF Kivut ilman rajoja) ja työskenteli DSF-järjestön vapaaehtoistyöntekijänä vuosina 2003–2015 Kambodzassa. ”Meille avautuu aivan erilainen maailma, erilainen kulttuuri. Tapaamme köyhät, vähään tyytyväiset ihmiset, mutta lääkärille avautuu todellisuus, missä ei ole rahaa lääkkeisiin, ei tutkimuksiin. On hyväksyttävä tosiasia, ettei voi auttaa. Terve järki ja oman arkityön tekeminen riittää. Ihmisten lempeä välittömyys, vaatimattomuus ja ystävällisyys koskettavat. Minua ympäröi joka suunnalta inhimillinen lämpö.”

Lääkärilehden 7–8/17.2.2023 numerossa on artikkeli Anneli Vainiosta ja hänen uudesta kirjastaan otsikoituna ”Kuolemanpelko ajaa järjestelmää”. Kuolemanpelko pohdituttaa: miten puhua kuolemasta. ”Lääkäreitä tulisi opettaa ottamaan kuolema puheeksi, kun siihen on aihetta, ihan perustasolla, päivystyksissä ja poliklinikoilla.”

Hän on työskennellyt Kaunialan sotavamma-sairaалassa ja siellä hän halusi tavata vanhuksen perheenjäsenen kanssa ja kysyä vanhukselta itseltään mitä tämä loppuelämältään halusi ja pyrki toimimaan siten. Euta-

nasiaa hän pohtii monelta taholta. Pitkäaikaisten hoitosuhteiden palauttaminen terveydenhuoltojärjestelmään olisi tärkeää, sillä niin kuin Juha Hänninen Lääkärilehdessä kirjoittaa, on eutanasian perustuttava hoitosuhteeseen ja potilaan tuntemiseen. Siihen ei ole kiinnitetty paljonkaan huomiota. Anneli Vainio on Juha Hännisen kanssa samaa mieltä: ”Arvokkaaseen vanhuuskuolemaan kuuluvat kunnollinen palliatiivinen hoito ja itsemääräämisoikeus loppuun asti.”

Paljon muitakin pohdintoja esseekokoelmasta löytyy. Anneli Vainio toteaa: ”ajattelin kirjoittaa pohdintojani muistiin ennen kuin kuolen – eivät ne mitään totuuksia ole, ei minulla ole vastauksia.” Suositeltavaa luettavaa joka tapauksessa. ■

Kohtaamattomuus
Anneli Vainio
Enostone Kustannus